

TEKST, FOTOGRAFIE & FILM HANS BOCK VERTALING MARIKE AERTSSEN

THINGVALLAVATN

Brownies uit de ijstijd

DE NEDERLANDSE VLEIEGVISSER 116

56

Het Thingvellir National Park ligt op de breuklijn die dwars door IJsland loopt, tussen de Noord-Amerikaanse plaat en de Euraziatische plaat op de Mid-Atlantische Rug. Deze ligging, de geologische geschiedenis en het biologisch systeem van het meer Thingvallavatn maken Thingvellir uniek: een wonder van de natuur. Vliegvisser hier is een bijzondere ervaring.

In Thingvellir (IJslands: *Þingvellir*) schuiven de tektonische platen uit elkaar, waardoor de grond ertussen verzakt. De verschuivingen vinden stapsgewijs plaats. Door grote aardverzakkingen, veroorzaakt door aardbevingen, ligt Thingvellir nu in een vallei van zeven kilometer breed, tussen twee breuklijnen. De vallei is onderdeel van een vulkanisch en seismisch actief gebied.

Tijdens de laatste ijstijd werd IJsland bedekt met een ijskap van meer dan een kilometer dik. Ondanks de koude vond er nog steeds vulkanische activiteit plaats onder de ijskap. Op sommige plekken drong de lava door het ijs heen. Op andere plekken waar dit niet mogelijk was, vormde de lava holle ruimtes onder de ijskap. Deze ruimtes vulden zich met palagoniet: een gesteente dat ontstaat doordat lava met water in contact komt. Toen 18 duizend jaar geleden de temperatuur steeg, smolt de ijs-

kap waardoor de bergen en richels van palagoniet zichtbaar werden. De ontstane kraters vulden zich met smeltwater, waardoor er enorme meren ontstonden. De eerste aanwijzing van het ontstaan van Thingvallavatn (IJslands: *Þingvallavatn*) dateert van 12 duizend jaar geleden. Toen de gletsjer zich terugtrok naar het noorden en het water zich ophoopte in de depressie van Thingvellir, het verzonken gebied waar de gletsjertong zich bevond, ontstond in aanleg Thingvallavatn. Ongeveer 10 duizend jaar geleden zorgde een uitbarsting van de vulkaan Hrafnabjörg ervoor dat Thingvallavatn zijn huidige vorm kreeg.

schuilplaatsen voor vissen zoals in breuken en gaten langs de oevers van het meer.

VISSOORTEN

Gezien de geïsoleerde ligging en de relatief korte periode sinds het einde van de laatste ijstijd zijn er niet veel verschillende diersoorten te vinden in IJsland. Thingvallavatn is hierop geen uitzondering. In het meer leven 3 van de 5 zoetwatervissen die te vinden zijn in IJsland: bruine forel, Arctic char en driedoornige stekelbaars. Deze drie vissoorten hebben zich de afgelopen 10 duizend jaar weten aan te passen aan verschillende

THINGVALLAVATN

Het meer is met zijn oppervlakte van 84 km² het grootste natuurlijke meer van IJsland. Het ligt 100 m boven zeeniveau en is 114 m diep. Ondanks de lage temperaturen is het meer bijzonder vruchtbaar en is de bodem voor een derde bedekt met vegetatie. Het voedingsgebied van Thingvallavatn beslaat zo'n 1300 km² en is grotendeels bedekt met lava. 90 procent van de instroom van het water bereikt het meer via ondergrondse kanaaltjes, en zo ook het smeltwater van de Langjökull gletsjer. Het duurt 20 tot 30 jaar voordat dit smeltwater het meer bereikt heeft. Regenwater heeft 2 tot 4 maanden nodig voordat het door de lava heen is gesijpeld en in het meer terechtkomt. Hierdoor wordt het water door en door gefilterd, wat het kristalhelder maakt. Grondverzakkingen hebben gezorgd voor zeer diverse leefgebieden in Thingvallavatn: denk aan

soorten leefgebieden in het meer. Zij zijn daarmee een mooie illustratie van hoe evolutie van dieren in de natuur werkt. De constante instroom van grondwater en de gevarieerde leefgebieden in het meer creëerden goede omstandigheden voor de ontwikkeling van vissen en andere levensvormen. Deze evolutie is terug te zien in de verschillende soorten bruine forel, Arctic chars en stekelbaarzen.

BRUINE FOREL

Eer ontstonden in Thingvallavatn, waar de leefomstandigheden voor de bruine forellen zeer gunstig waren, meerdere populaties. De bekendste en grootste populatie komt voor bij Efra-Sog, de zuidelijk gelegen uitgang van het meer. De combinatie van de sterke stroming en het riviergrind was bevorderlijk voor het paringsproces én de groei van een

◆ belangrijke voedselbron: de zwarte vlieg. Het grootste paringsgebied in het zuidelijk gebied van het meer werd helaas verwoest toen in 1959 de waterkrachtcentrale in Steingrímstöd werd gebouwd. De populatie is hier nog steeds van aan het herstellen. De Öxará-rivier in het noorden van het meer is nog steeds het paringsgebied van een andere bekende populatie. De bruine forel kan enorm groot worden: een gewicht van 20 tot 30 pond was niet ongebruikelijk. Om meer te leren over deze enorme vis, is hier onlangs gedetailleerd onderzoek naar gedaan. Er zijn forellen waargenomen in de Öxará-rivier die tot 20 pond wogen.

ARCTIC CHAR

Bleikja (IJslands voor Arctic char) is de vis die Thingvallavatn zo uniek maakt: het meer bevat vier verschillende soorten Arctic char. Allemaal geëvolueerd uit één soort gedurende de afgelopen 10 duizend jaar. De vis heeft zich aangepast naar 2 leefgebieden in het meer: het midden van de waterkolom en de bodem. Het midden van het meer biedt weinig beschutting tegen roofdieren en het voedsel is er constant in beweging. Hierdoor heeft deze soort char een gestroomlijnd uiterlijk met een langere onderkaak. Silableikja (IJslands voor piscivore char, die zich voedt met vis) kan wel 40 cm lang worden, terwijl murta (planktivore char, die zich voedt met plankton) een stuk kleiner is: zo'n 20 cm lang.

De bodem van het meer is het belangrijkste leefgebied van de slaketende char en de dwerg-char en biedt meer dan genoeg voedsel en schuilplaatsen voor roofdieren. De slaketende char wordt tot wel 50 cm in lengte, terwijl de dwerg-char zijn naam eer aandoet en maar 10 tot 13 cm wordt.

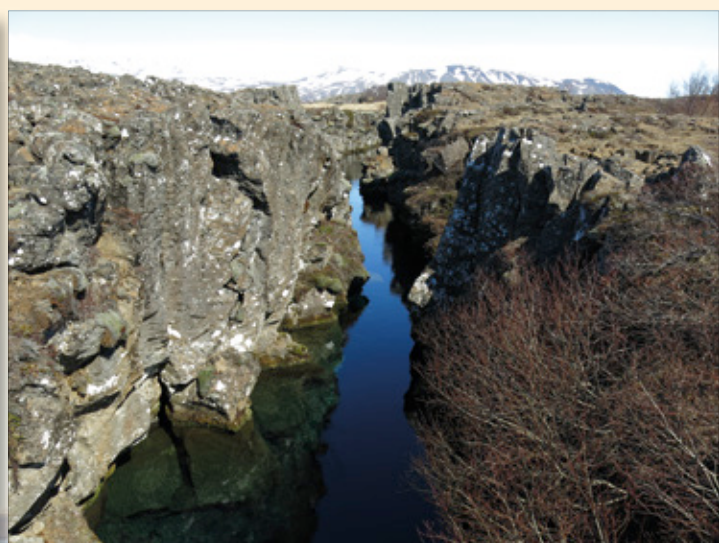
DRIEDOORNIGE STEKELBAARS

Net zoals Arctic char heeft de stekelbaars zich aangepast aan zijn omgeving. Er hebben zich twee varianten ontwikkeld. Eén variant verblijft in de plantenmassa op 25 tot 30 m diepte. De andere variant komt in de hogere waterlagen voor rondom lavastenen. Met een geschat aantal van 85 miljoen is de stekelbaars veruit de meest voorkomende vis in het meer.

VEGETATIE EN DIERSOORTEN

Bláskógar (IJslands voor blauwe wouden), of berkbossen, zijn karakteristiek voor het gebied rond Thingvellir. Het nationaal park telt 172 soorten vaatplanten, 40 procent van de IJslandse flora. De verschillende soorten heideplanten, zoals (dwerg)berken en wilgen transformeren het uiterlijk van Thingvellir in de herfst tot een zee van pastelkleuren, wat vele bezoekers trekt.

Er leven ongeveer 52 soorten vogels permanent bij het meer. 30 andere soorten komen en gaan gedurende de seizoenen. IJsland vormt het meest oostelijke punt waar de beroemdste vogel voorkomt: de ijsduiker. Andere vogels die vanuit Noord-Amerika migreren zijn de IJslandse brilduiker en de harlekijneend. Sinds de mens zich heeft gevestigd in IJsland is de vos er aanwezig, ook rond Thingvallavatn. In 1931 werd de meest recente bewoner, de nerts, naar IJsland gebracht voor zijn vacht. Niet lang daarna ontsnapte een aantal nertsen uit hun kooien en plantte zich voort in de natuur. Nu zijn deze dieren over het hele eiland te vinden. Naast zoveel andere diersoorten, floreert de nerts met name bij Thingvallavatn.

Links:

Ruig deel van de Öxará-rivier.

Rechts:

Grillige vulkanische oeverstructuur

GESCHIEDENIS

De Vikingperiode duurde in Europa van omstreeks het jaar 800 tot het midden van de 11e eeuw. Landtekort en geschillen waren de belangrijkste factoren die de Vikingen naar IJsland brachten. Ingólfur Arnarson was waarschijnlijk de eerste die in het jaar 870 in Reykjavik voet aan land zette. Velen volgden hem en zagen in IJsland een land van onbegrensde mogelijkheden. Het inwonersaantal nam toe en zo ook de behoefte aan een centrale plek waar geschillen, wetten en regels konden worden besproken en vastgelegd. Dat werd Thingvellir, wat letterlijk 'Parlements-vlakte' betekent. Sinds de eerste bijeenkomst in het jaar 930 hebben er verschillende grote evenementen plaatsgevonden. De plek staat in hoog aanzien bij het IJslandse volk. Om die reden werd er in 1798 een wet vastgelegd, die stelde dat het gebied beschermd erfgoed is.

Elke zomer transformeerde Thingvellir zich gedurende twee weken in de 'hoofdstad' van IJsland. Het was het centrum voor arbeiders, handelslieden, afgevaardigden van buitenlandse staatshoofden, werkzoekenden en bedelaars én de bakermat van de IJslandse taal, cultuur en literatuur. De omstandigheden in Thingvellir waren zeer gunstig voor de bijeenkomsten vanwege de makkelijke toegang tot de weilanden, het aanwezige brandhout en water. De heuvels, kliffen en vlaktes vormden een mooi decor voor de vergaderingen zelf. Rivier Öxará speelde een prominente rol in de geschiedenis van de bijeenkomsten in Thingvellir, als belangrijke waterbron voor het volk. De ruïnes van de stenen hutten, waar het volk in verbleef, zijn tastbare overblijfselen van 900 jaar geschiedenis.

HET CHRISTENDOM

Ten tijde van de Vikingen overheerste in IJsland het heidendom. De oude goden werden hier nog steeds vereerd door offers te brengen. Buiten IJsland verspreidde zich het christendom steeds verder. In de zomer van het jaar 1000 werd op de bijeenkomst van het parlement bij het meer besloten, dat het christendom officieel in IJsland werd opgenomen. Niettemin behielden de mensen het recht om het heidendom nog in het geheim toe te passen. Niet lang daarna werd het christendom succesvol overgenomen door de inwoners. Het werd makkelijker voor buitenlanders om IJsland binnen te komen en de eerste kerk werd gesticht in Thingvellir. De huidige kerk in Thingvellir werd heilig verklaard in 1859.

Thingvellir is de plek waar de IJslandse cultuur begon. Dit, in combinatie met de ongerepte, prachtige natuur, was reden genoeg om het gebied in 1930 tot nationaal park uit te roepen. Vandaag de dag is Thingvellir het drukst bezochte park in het land. Het trekt elk jaar duizenden bezoekers aan.

DE PRAKTIJK

Het goede bestand aan grote wilde, bruine forel van dit reusachtige meer komt in 2 periodes van het jaar voor de vliegvisser onder handbereik. In oktober verzamelen de vissen zich in het natuurreserveaat

aan de noordkant van het meer. Ze vreten zich er goed vol, om daarna de instromende paairivier Öxará op te zwemmen. Na de paai blijven de vissen nog geruime tijd in de rivier. Afhankelijk van de weersomstandigheden verlaten de vissen de rivier weer medio mei. Voordat ze zich weer over het meer verspreiden, hangen ze een aantal weken in hetzelfde gebied rond. Dit keer om de bij het paaien en de in de winter verbrande vetten weer op peil te brengen. In het natuurreserveaat mag bijna overal gevist worden. Er is alleen een beperking waar de rivier in het meer stroomt. Hemelsbreed gemeten, beschikt het natuurreserveaat over ruim 4 km goed bereikbare oever. In de praktijk bedraagt dat veel meer, vanwege de vele inhammen en baaitjes die er aanwezig zijn. Er staan nergens (vakantie)huizen en er is nergens prikkeldraad. Het gebied is onbewoond. Er loopt een weg langs het meer op een afstand variërend

van 100 tot 200 m van de oever. Op een 5-tal plaatsen loopt er vanaf deze weg een pad tot aan het meer. De vergunning die nodig is om hier te mogen vissen is de *Veidikortid*. Deze is een jaar geldig, kost nog geen 40 euro en is online te bestellen.

IJS- EN IJSKOUD

Ondanks de vele foto's van monsterforellen die ik van bevriende IJslandse vliegvisser geregeld doorgestuurd kreeg, duurde het nog tot mei 2015 tot ik mijn geluk op Thingvallavatn ging beproeven. In de zomer van 2014 had ik het meer reeds bezocht (zie DNV nr. 111) en kende er zogezegd de weg. Wel realiseerde ik me dat de visserij deze keer een stuk taaier zou worden. Ten eerste zit er in mei nauwelijks Arctic char onder de kant. De char die in mei aanwezig is, aast alleen op heel kleine slakjes op de bodem en wordt niet aan een streamer gevangen. Het is dus bruine forel, of niets. Daarnaast is de temperatuur in mei minimaal 15 graden lager dan in juli en augustus. Tijdens mijn voorbereiding kocht ik daarom voor alle zekerheid een dik neopreen waadpak. Dat bleek een goede beslissing. De winter van 2015 hield in IJsland namelijk veel langer dan normaal aan. Normaal is het in mei gemiddeld tussen de 4 en 9 graden. Tijdens mijn bezoek bereikte de temperatuur overdag nooit waarden boven 5 graden en was het 's nachts 10 tot 12 graden onder nul. Met de sterke noordenwind lag de gevoelstemperatuur, ondanks de stralende zon, overdag steeds minimaal een paar graden onder nul. Daar kwam nog bij dat het water in het meer precies nul graden was. IJswater zogezegd. Pech met de weersomstandigheden dus. We maken het als vliegvisser allemaal wel eens mee.

ZILVER EN GEELBRUIN

Nu hoef je voor het vissen in het natuurreserveaat gelukkig nergens diep te waden. Overal kun je vanaf de kant in diep water vissen. Je kunt op heel veel plaatsen de ondiepe stukken inlopen en daarvandaan naar dieper water werpen. Zelden stond ik dieper dan tot mijn knieën in het water. Het binnenvissen van de lijn, waarbij het water over je handen loopt, was echter pijnlijk. Het ijs dat zich op de lijn afzette, smolt bij het binnenstrippen tussen mijn vingers. Dit zorgde ervoor dat mijn handen na een uur vissen gevoelloos werden. Er zat dan niets anders op dan stampvoetend en armenzwaaiend rond te rennen, om zo de doorbloeding te stimuleren en op te warmen. Het grootste nadeel van de lage temperatuur was echter dat de forel ook niet erg actief was. De vangstberichten waren slecht. Waar een ervaren vliegvisser per dag gemiddeld

*Links:
Mei 2015, IJsland doet zijn naam eer aan
Rechts:
Offer aan de weergoden?*

◆ 1 megaforel zou moeten kunnen vangen, was dat nu zeker niet het geval. Op de parkeerplaatsen en langs het meer sprak ik naast IJslanders ook vliegvisser uit Finland, Noorwegen en Frankrijk. Niemand had nog een grote bruine forel weten te strikken. Velen vertelden dat ze het opgaven en op de Varma gingen vissen. Dat is een rivier met warmwaterbronnen waar in mei vaak grote chars en forellen gevangen worden. Ondanks mijn twee blankdagen op rij besloot ik toch om door te zetten. Het glasheldere water, de grillige bodemstructuur, de fraaie riffen en de gedachte aan een wilde bruine forel van 80+ cm hielden me ondanks de koude en de slechte berichten gemotiveerd.

Op de derde dag van mijn trip viste ik vanaf een eilandje in het meer. Het eilandje is te bereiken door vanaf de kant een klein stukje te waden. Ik viste met een Black Ghost aan een leader van 22/00. Vanaf de punt van het eilandje lag het op dieper water over een flink gebied bezaaid met grote keien. Het zag er zogezegd bijzonder fishy uit. Het is niet te beschrijven hoe snel de kou is vergeten, op het moment dat je een keiharde ruk aan het einde van je lijn voelt. Het ene moment sta je in je eentje in het zonnetje, maar bij een snijdend koude wind, je lijn binnen te strippen. Je probeert geconcentreerd te blijven en kiest steeds een veelbelovende plek uit om je vlieg naar toe te werpen. Dan ineens die ruk! Bijna onwerkelijk. Na hele dagen strippen ineens contact! De reflexen waren gelukkig goed. De hengel werd geheven en de lijn gierde al van de reel. Aanslaan was niet nodig. Het gevoel van koude was totaal verdwenen. Mijn hartslag nam toe en de adrenaline gierde door mijn lijf. Ik stond op scherp! De vis nam slechts een paar meter backing van de reel en kwam binnen een paar minuten in zicht. Ik viste met een strakke aftma

BIG BROWNIE

Het bleek een geluksdag. Net toen ik op het einde van mijn visdag op de fiets terug naar mijn tent wilde stappen, raakte ik in gesprek met Andrew James Horne. Een IJslander die in deze tijd van het jaar meerdere avonden per week een paar uurtjes op bruine forel vist. Andrew rijdt daarvoor vanuit Reykjavik in een halfuurtje naar het natuurreservaat. Hij vroeg verbaasd waar ik van plan was op de fiets heen te gaan. Toen ik uitlegde dat bij het Visitor Centre op de campground mijn tent stond, begreep hij er niets meer van. Het vror 's nachts ruim tien graden en de voorzieningen waren om die reden dan ook nog gesloten. Ik legde hem uit dat ik 's ochtends een thermoskan met heet water kon laten vullen en een ontbijtje kocht. In de avond was het centrum gesloten. Dan kookte ik snel een bordje pasta in mijn tent. Andrew gaf me een lift naar mijn tent. Mijn fiets werd in de auto gelegd. Onderweg spraken we over het aanhoudende koude weer en dat de visserij nogal slow was. Aangekomen bij de campground bedankte ik Andrew voor de lift en dook ik snel mijn tent in.

De volgende dag was er veel minder wind en voelde het een stuk minder koud aan. De keuze viel daarom op een zeer ondiep rif, dat ruim 80 m het meer inloopt. Het water boven het rif is overal tussen de 20 en 35 cm diep. Op het einde loopt het ineens de diepte in en

*Links:
Maagdelijk zilver*

*Rechts:
Afgespaaid geelbruin*

8-hengel, maar dit viel toch een beetje tegen. Volgens mijn gevoel kon dit geen 15-ponder zijn. Ik had verhalen gehoord over lange gevechten, waarbij de vis tientallen meters backing van de reel trok en men pijn in de onderarm kreeg van het drillen. Daarvan was hier allemaal geen sprake. Een prachtige, volledig zilveren vis, gleed even later in mijn net. Een vis waar je niet teleurgesteld over mag zijn natuurlijk. Schitterend getekend, maar duidelijk niet van de categorie 'oervis'. Dezelfde dag ving ik vanaf die stek een totaal anders getekende vis. Deze was volledig geelbruin van kleur. Later werd mij verteld dat de zilveren vissen uiteindelijk niet aan de paai deelgenomen hebben en de geelbruin gekleurde vissen juist wel. Ook deze vis had niet het gehoopte Jurassic-formaat, maar was zeer welkom.

staat er meteen 6 à 7 m water. De vis die langs de oever zwemt, stuit als het ware op het rif en zwemt eromheen. Een prachtige stek. Ik hield het de hele dag op deze stek vol. Geregeld liep ik terug naar de oever om wat te dribbelen en op te warmen. Rond 6 uur kwam er een visser over het rif naar me toe gelopen. Het was Andrew die mijn fiets had zien staan en een praatje kwam maken. We spraken over de grote witte, articulated streamer waar ik mee viste. De meeste vissers gebruiken de Black Ghost om de kleine Arctic char-soort en stekelbaarsjes mee te imiteren. Ik had die ook dagenlang gebruikt, maar probeerde vandaag deze oversized vlieg. Terwijl Andrew vertelde over zijn visavonturen in Zuid-Afrika, waar hij als kind opgroeide, was het raak. En deze keer goed raak ook! Meteen nadat ik de aanbeet voelde en de hengel optilde, brak de vis door het oppervlak. Het was alsof er een boomstam in het water neerkwam. Wat

een kolk! De vis schoot er als een speer tussenuit. Vele meters backing vlogen uit mijn topoog. "That's a good one, mate", zei Andrew. Eindelijk, na dagen bikkelen een echte Thingvallavatn-brownie gehaakt! Ik was bijzonder zenuwachtig, bijna bang om de vis te verspelen. Het zou zomaar de enige megavis van de trip kunnen zijn. Te voorzichtig drillen was geen optie. De bruine forel zou alleen maar verder zwemmen en ik zou steeds minder controle houden. Er moest druk gezet worden, maar natuurlijk ook weer niet te veel. "Take it easy", adviseerde Andrew. "Take your time". Goedbedoelde adviezen natuurlijk, maar de drill duurde voor mijn gevoel eeuwen. De vis bleef lang in het diepe water zo'n 8 à 10 m

voor het rif rondjes zwemmen. Met geen mogelijkheid kreeg ik hem omgetrokken of dichterbij. Andrew stelde me gerust door aan te geven dat dit het normale gedrag van dergelijke forellen op het einde van de drill is. En hij had gelijk. Na een paar minuten kwam de vis onder handbereik en kon Andrew hem het net in laten glijden. Wat een ontlading en wat een gevoel! Voelde ik daar tranen? Zal wel van de kou geweest zijn...

Voor een filmpje over deze trip surf je naar www.vnv.nu/thingvallavatn

HOE KOM JE ER?

Om in IJsland te kunnen vissen, vlieg je met Icelandair (www.icelandair.nl) of Wowair (wowair.nl) naar Keflavik International Airport. Tnaar Keflavik International Airport. Tickets kosten net geen 300 euro en de drie uur durende vlucht vertrekt rechtstreeks vanaf Schiphol.

VERVOER?

Het is geen probleem om in IJsland een auto te huren. Alle bekende aanbieders van autoverhuur zijn aanwezig. Je hebt voor Thingvallavatn geen 4x4 nodig.

Een andere mogelijkheid is het huren van een camper. Die zijn er zelfs al in 1- en 2-persoonsuitvoeringen. Je hebt dan meteen een slaapplaats! Goede aanbieders vind je hier: www.kukucampers.is en www.happycampers.is

VERBLIJF?

Overnachten kan op verschillende manieren. Bij het Visitor Centre is een kampeerveld met minimale voorzieningen (niet altijd al geopend in mei).

Je kunt ook een huisje huren. Heel nette cabins vind je bijvoorbeeld hier: www.lakethingvellir.is

Je kunt er ook voor kiezen om dagelijks op en neer naar Reykjavik te rijden en in een hotel of hostel te verblijven. Een goed hostel is: hlemmursquare.com

VISVERGUNNING / DE VEIDIKORTID??

De vergunning kun je hier bestellen: www.veidikortid.is en wordt naar je opgestuurd. deze wordt naar je opgestuurd. Visvergunningen zijn ook verkrijgbaar bij boekwinkels en tankstations.

WAARMEE VIS JE?

Gebruik voor het vissen minstens een aftma 7, een drijvende of slow intermedietelij en een tippet van minimaal 22/00. De meest gebruikte vlieg is de Black Ghost (maat 8). Gebruik een neopreen waadpak met thermokleding. De grootste winkel met vliegvismateriaal in Reykjavik: www.veidihornid.is